

Laidiens: 10.05.2006., Nr. 72

Ministru kabineta noteikumi Nr.339

Rīgā 2006.gada 25.aprīlī (prot. Nr.24 17.§)

Noteikumi par prasībām bīstamo ķīmisko vielu un ķīmisko preparātu (produktu) uzglabāšanas rezervuāru projektēšanai, uzstādīšanai, par to atbilstības novērtēšanas kārtību un tirgus uzraudzību

Izdoti saskaņā ar likuma "Par atbilstības novērtēšanu" 7.pantu

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka būtiskās prasības tādu stacionāru rezervuāru projektēšanai, izgatavošanai un uzstādīšanai, kuri paredzēti šo noteikumu 3.punktā minēto bīstamo ķīmisko vielu un ķīmisko preparātu (produktu) uzglabāšanai (turpmāk – rezervuārs), un kārtību, kādā uzrauga minēto prasību ievērošanu, veic rezervuāru atbilstības novērtēšanu un tirgus uzraudzību, lai, tos pareizi lietojot, būtu novērsti draudi cilvēku dzīvībai, veselībai un videi.

2. Noteikumi attiecas uz rezervuāriem, kas paredzēti šo noteikumu 3.punktā minēto bīstamo ķīmisko vielu un ķīmisko preparātu (produktu) uzglabāšanai, ja šo vielu radītais tvaika vai gāzes spiediens virs šķidruma līmeņa ir mazāks nekā 0,5 bāri, izņemot rezervuārus, kuri ir tehnoloģiskā sastāvdaļa:

2.1. iekārtās, kas īpaši projektētas lietošanai radioaktīvā vidē un avārijas gadījumā var izraisīt radioaktīvo vielu noplūdi;

2.2. aku kontroles iekārtās, kuras izmanto naftas, gāzes vai ģeotermālās ieguves rūpniecībā un izpētē, kā arī pazemes krātuvēs spiediena uzturēšanai un kontrolei;

2.3. transportējamās spiedieniekārtās, kas reglamentētas normatīvajos aktos par bīstamo kravu pārvadāšanu pa autoceļiem, dzelzceļu un ūdeņiem;

2.4. transportējamās spiedieniekārtās, kas reglamentētas starptautiskajos nolīgumos par aviāciju;

2.5. stacionārās spiedieniekārtās, kas reglamentētas normatīvajos aktos par spiedieniekārtām un to kompleksiem.

3. Rezervuārā uzglabā šādas šķidrās un gāzveida bīstamās ķīmiskās vielas un šķidros un gāzveida ķīmiskos preparātus (produktus):

3.1. vielas, kuras normatīvajos aktos par ķīmisko vielu klasifikāciju noteiktas kā sprādzienbīstami, īpaši viegli uzliesmojoši, viegli uzliesmojoši un uzliesmojoši šķidrumi, gāzes un to maisījumi, ja to daudzums pārsniedz 2,5 m³;

3.2. dīzeļdegvielu, šķidro kurināmo un vielas, kuras saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ugunsdrošību ir degoši šķidrumi, ja to daudzums pārsniedz 10 m³;

3.3. vielas, kuras normatīvajos aktos par ķīmisko vielu klasifikāciju noteiktas kā ļoti toksiski, toksiski, kaitīgi, kodīgi un kairinoši šķidrumi, gāzes un to maisījumi, videi bīstami, sensibilizējoši, kancerogēni, mutagēni un reproduktīvai

sistēmai toksiski šķidrums (saskaņā ar Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu likuma 10.panta otro daļu), ja to daudzums pārsniedz 1 m³.

4. Rezervuāra robeža ir tuvākā noslēgierīce vielas iepildīšanai vai rezervuāra iztukšošanai. Rezervuārs sastāv no:

4.1. stacionāri uzstādītas tvertnes;

4.2. tehnoloģiskā aprīkojuma, kas nodrošina drošu un piemērotu šo noteikumu 3.punktā minēto vielu uzglabāšanu, kā arī no elementiem, kas piestiprināti tvertnes virsmām (piemēram, lūkas, savienojumi, atbalsti, rokturi);

4.3. otrās pakāpes necaurīdīga norobežojuma – aizsargsistēmas, kas novērš uzglabājamās plūstošās vielas noplūdi augsnē vai gruntsūdeņos, ja tvertnei vai aprīkojumam ir radusies noplūde vai sūce. Aizsargsistēma ietver dubultsienas, sintētiskas membrānas joslas, sagatavotus zemes vaļņus, betona nožogojumus vai ekvivalentus materiālus, kas nodrošina noplūdušo vielu neizplatīšanos.

5. Ekonomikas ministrija sadarbībā ar attiecīgo standartu tehnisko komiteju iesaka sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas standarts" saistībā ar šiem noteikumiem izstrādājamo, adaptējamo un piemērojamo standartu sarakstu.

6. Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas standarts" iesniedz publicēšanai laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" to Latvijas nacionālo standartu sarakstu, kurus var piemērot šo noteikumu prasību izpildei (turpmāk – piemērojamie standarti).

7. Šo noteikumu prasību izpildi nodrošina komercreģistrā reģistrēta persona – rūpnieciski izgatavotu rezervuāru ražotājs, tā pilnvarotais pārstāvis vai izplatītājs (arī persona, kura rezervuāru projektē un izgatavo savai lietošanai) (turpmāk – ražotājs) vai būvkomersantu reģistrā reģistrēts būvlaukumā izbūvējamā rezervuāra projektētājs un galvenais būvuzņēmējs (Būvniecības likuma izpratnē) (turpmāk – būvuzņēmējs).

8. Rūpnieciski izgatavotu rezervuāru atbilstību novērtē akreditēta institūcija, par kuru Ekonomikas ministrija ir publicējusi paziņojumu laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" (turpmāk – paziņotā institūcija), ja institūcija ir izpildījusi šādas minimālās prasības:

8.1. tā atbilst standartā LVS EN 45011:2004 "Vispārīgās prasības institūcijām, kas nodarbojas ar produktu sertifikācijas sistēmām" noteiktajiem kritērijiem un šajos noteikumos noteiktajām prasībām;

8.2. tā ir apdrošinājusi savu civiltiesisko atbildību tādā apjomā, lai segtu iespējamās kļūdas dēļ radušos zaudējumus, kas aprēķināti institūcijas darbības jomas risku novērtējumā sadarbībā ar institūcijas izvēlēto apdrošinātāju.

9. Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs novērtē un regulāri pārbauda paziņotās institūcijas atbilstību šo noteikumu 8.punktā minētajām prasībām.

2. Rezervuāru tirgus uzraudzība

10. Latvijā ir tiesības piedāvāt tirgū – pārdot vai nodot lietošanā – rezervuārus, kuri atbilstoši normatīvajiem aktiem par rezervuāriem ražoti vai laisti apgrozībā kādā Eiropas Savienības dalībvalstī vai Turcijā, vai kādā Eiropas Ekonomikas zonas valstī. Savstarpējā atzišana piemērojama arī attiecībā uz atbilstības novērtējumiem, ko izsniegušas citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, Turcijā vai Eiropas Ekonomikas zonas valstīs akreditētas institūcijas.

11. Par rezervuāra piedāvāšanu tirgū neuzskata šādas darbības:

11.1. rezervuāra ieviešana apstrādei vai pilnveidošanai, ja pēc tās rezervuārs tiek izvests no Latvijas;

11.2. rezervuāra izgatavošana Latvijā realizācijai ārpus valsts.

12. Lai rezervuārs tiktu lietots atbilstoši paredzētajam lietošanas mērķim un tā lietošana būtu droša, persona, kas rezervuāru piedāvā tirgū, nodrošina, lai šo noteikumu 37., 39., 40. un 43.punktā minētā informācija būtu norādīta valsts valodā.

13. Valsts darba inspekcija un Valsts būvinspekcija (turpmāk – tirgus uzraudzības iestāde) atbilstoši kompetencei veic normatīvajos aktos par rezervuāru tehnisko uzraudzību un būvniecību paredzētos pasākumus, lai Latvijas tirgū tiktu piedāvāti tikai tādi rezervuāri, kas, atbilstoši uzstādīti un lietoti, neapdraud cilvēku dzīvību, veselību un vidi.

14. Rezervuārus, kuri neatbilst šajos noteikumos noteiktajām prasībām, atļauts demonstrēt gadatirgos, izstādēs un līdzīgos pasākumos, ja uz rezervuāra ir skaidri saskatāma norāde par neatbilstību un tirdzniecības ierobežojumiem. Demonstrēšana pieļaujama tikai ar nosacījumu, ka tiek ievēroti visi drošības pasākumi, lai nenodarītu kaitējumu cilvēku dzīvībai, veselībai un videi.

15. Paziņotā institūcija rakstiski informē tirgus uzraudzības iestādes par atteikumiem piešķirt rezervuāram atbilstības novērtēšanas sertifikātu, kā arī pēc tirgus uzraudzības iestādes pamatota pieprasījuma informē to par izsniegtajiem atbilstības sertifikātiem un papildinājumiem.

3. Prasības rezervuāru projektēšanai, izgatavošanai un uzstādīšanai

3.1. Vispārīgās prasības

16. Rezervuārus projektē, izgatavo, uzstāda un pārbauda saskaņā ar šajos noteikumos, normatīvajos aktos par būvniecību, vidi un ugunsdrošību, kā arī piemērojamajos standartos un ražotāja instrukcijās noteiktajām prasībām, lai, ievērojot rezervuāra lietošanas instrukcijas un paredzētos lietošanas apstākļus, tā darbība visā lietošanas laikā būtu droša un neapdraudētu cilvēku dzīvību, veselību un vidi.

17. Projektējot un izgatavojot rezervuārus, ražotājs vai būvuzņēmējs izvēlas atbilstošu risinājumu šādā kārtībā:

17.1. novērš vai iespējami samazina negadījuma draudus;

17.2. veic atbilstošus aizsardzības pasākumus, ja negadījuma draudi nav pilnībā novēršami;

17.3. informē lietotājus par iespējamām negadījuma draudiem un norāda, kādi aizsardzības pasākumi nepieciešami, lai samazinātu negadījuma draudus rezervuāru uzstādīšanas vai lietošanas laikā.

18. Par rūpnieciski izgatavojamo rezervuāru atbilstību šajā nodaļā noteiktajām prasībām ir atbildīgs ražotājs vai tā pilnvarotais pārstāvis. Par būvlaukumos izbūvējamo rezervuāru atbilstību šajā nodaļā noteiktajām prasībām ir atbildīgs būvuzņēmējs saskaņā ar normatīvajiem aktiem par būvniecību.

3.2. Rezervuāru projektēšana

19. Rezervuāra ražotājs vai būvuzņēmējs, projektējot rezervuāru, analizē un novērtē ar uzglabājamo vielu saistītos riska faktorus, lai rezervuāra lietošana būtu droša visā tā paredzamajā lietošanas laikā.

20. Rezervuāram projektē pienācīgu stiprību, projektējot ievēro slodzes, kas atbilst paredzamajai lietošanai un citiem apstākļiem, kādos rezervuārs tiks lietots. Īpaši ņem vērā:

20.1. uzglabājamās vielas raksturojumu un īpašības;

20.2. rezervuāra konstrukcijas svaru;

20.3. hidrostatiskās slodzes, ko rada uzglabājamā viela;

20.4. iekārtu un aprīkojuma svaru;

20.5. ārējās slodzes (piemēram, transports, vējš, nokrišņi);

20.6. reakciju spēkus un momentus, ko rada, piemēram, atbalsti, palīgierīces, cauruļvadi;

20.7. koroziju, eroziju, nogurumu;

20.8. apkārtējās vides un uzglabājamās vielas temperatūru.

21. Projektējot rezervuārus, piemēro atbilstošus drošības koeficientus un lieto metodes, kurās ir norādītas attiecīgās robežvērtības, lai varētu ņemt vērā šo noteikumu 20.punktā minēto slodžu vienlaicīgas iedarbības iespēju un nepieļautu kļūdu ietekmi.

22. Lai nodrošinātu rezervuāra konstrukcijas pienācīgu stiprību, projektēšanā ievēro šādas aprēķina prasības:

22.1. rezervuārs iztur spiedienu un citas slodzes, kas iedarbojas uz rezervuāru tā darbības laikā. Pieļaujamus spriegumus ierobežo, ņemot vērā lietošanas apstākļos iespējamās kļūmes. Lieto drošības koeficientus, kas atbilst dažādiem izgatavošanas un reālajiem darba apstākļiem, aprēķinu formulām un materiālu īpašību atšķirībām. Aprēķinot izturību, lieto metodes, kas nodrošina pietiekamas drošības robežvērtības, ievērojot šo noteikumu 3.4.apakšnodaļā materiāliem noteiktās prasības;

22.2. rezervuāram ir pietiekama pretestības spēja:

22.2.1. aprēķina spiediens nav mazāks par maksimāli pieļaujamo spiedienu, ir ņemtas vērā iespējamās statiskās un dinamiskās slodzes. Ja rezervuārs sadalīts atsevišķās kamerās, atdalošo sieniņu stiprību aprēķina, ņemot par pamatu augstāko iespējamo kameras spiedienu attiecībā pret zemāko iespējamo blakus esošās kameras spiedienu;

22.2.2. aprēķina temperatūra nodrošina pietiekamas drošības robežvērtības;

22.2.3. projektējot ievēro visas iespējamās slodžu kombinācijas, kas iekārtā var rasties paredzamajos lietošanas apstākļos;

22.2.4. spriegumu maksimālās vērtības ir drošās robežās;

22.2.5. spiediena izturības aprēķinā izmanto vērtības, kas atbilst dokumentētos datos norādītajām materiālu īpašībām, ņemot vērā šo noteikumu 3.4.apakšnodaļā noteiktās prasības un atbilstošus drošības koeficientus;

22.2.6. lieto atbilstošus materiālu neizjaucamo savienojumu koeficientus (piemēram, atkarībā no nesagraujošās testēšanas metodes, savienotajiem materiāliem un paredzamajiem lietošanas apstākļiem);

22.2.7. projektā paredz visus iespējamus faktorus, kas var samazināt stiprību (piemēram, korozija, erozija, nogurums), atbilstoši paredzamajai rezervuāra lietošanai;

22.2.8. ja aprēķinātais biežums nenodrošina atbilstošo struktūras stiprību, veic papildu pasākumus, lai nodrošinātu rezervuāra stiprību un novērstu negadījuma draudus rezervuāra transportēšanas vai pārvietošanas laikā.

23. Rezervuāram paredz tādu apkalpošanu, kas novērš iespējamās negadījuma draudus rezervuāra lietošanas laikā. Īpaši ievēro:

23.1. prasības rezervuāra uzpildīšanai, iztukšošanai un attīrīšanai;

23.2. lūku atvēršanas un aizvēršanas nosacījumus;

23.3. ķīmisko vielu vai ķīmisko preparātu (produktu) izmešu apjomu;

23.4. virsmas temperatūru, ņemot vērā paredzamo lietošanu;

23.5. nestabilu ķīmisko vielu vai ķīmisko preparātu (produktu) sadalīšanos.

24. Rezervuāru projektē un konstruē tādu, lai varētu veikt visas nepieciešamās pārbaudes un pārliicināties par tā pareizu un atbilstošu ekspluatāciju un drošības līmeni.

25. Lai noteiktu rezervuāra iekšpuses stāvokli un pārliicinātos par rezervuāra drošību, konstrukcijā paredz atbilstošus līdzekļus (piemēram, lūkas), kas ļauj iekļūt rezervuāra iekšpusē un droši un ergonomiski veikt attiecīgās pārbaudes.

26. Ja rezervuārs ir par mazu, lai tajā varētu iekļūt, un lūku ierīkošana ietekmē rezervuāra stiprību vai vielas, kuras uzglabā rezervuārā, nav kaitīgas rezervuāra materiāliem un nav citu apstākļu, kas pasliktinātu rezervuāra iekšpuses stāvokli, izmanto citus atbilstošus līdzekļus, lai pārliicinātos, ka rezervuāra lietošana ir droša.

27. Ņemot vērā paredzētos lietošanas apstākļus un lietošanas laiku, rezervuāra elementus konstruē ar pietiekamām pielaidēm vai citādi aizsargā pret apstākļiem, kas samazina konstrukcijas stiprību.

28. Ja rezervuāra lietošanas laikā paredzama rezervuāra elementu erozija vai korozija:

28.1. veic atbilstošus pasākumus, lai to samazinātu (piemēram, palielinot biezumu vai lietojot ieliktnus vai piemērotus materiālus);

28.2. paredz visvairāk skarto daļu nomaiņas iespēju;

28.3. šo noteikumu 43.punktā minētajā lietošanas instrukcijā ietver prasības rezervuāra drošai lietošanai.

29. Rezervuāru konstrukcijā paredz īpašas ierīces vai to pievienošanas iespēju, lai rezervuāru varētu droši uzpildīt un iztukšot. Īpaši ņem vērā draudus, ko var radīt nedroši savienojumi, kā arī:

29.1. uzpildīšanas laikā – pārpildīšana, virsspiediens, temperatūras izmaiņas;

29.2. iztukšošanas laikā – plūstošu vielu izplūšana nekontrolēta spiediena ietekmē, vakuums.

30. Ja rezervuāra lietošanas laikā iespējama pieļaujamo parametru pārsniegšana, rezervuāra konstrukcijā paredz attiecīgas aizsardzības ierīces vai to pievienošanas iespēju.

31. Drošības ierīces vai to kombinācijas izvēlas, ņemot vērā rezervuāra raksturojumu. Rezervuāram nepieciešamas:

31.1. drošības ierīces, kas nodrošina rezervuāra darba parametru uzturēšanu pieļaujamās robežās;

31.2. piemērotas tehnoloģiskā procesa vadības, automatizācijas ierīces un signālierīces, kas dod iespēju atbilstoši rīkoties, lai uzturētu rezervuāra parametrus pieļaujamās robežās;

31.3. stacionārās automātiskās vai manuālās ugunsgrēka atklāšanas, ugunsdzēsības un rezervuāra atdzesēšanas ierīces.